

The issue of journal contains:

Proceedings of the VIII Correspondence
International Scientific and Practical Conference

**GLOBALIZATION OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE:
INTERNATIONAL COOPERATION AND
INTEGRATION OF SCIENCES**

held on November 29th, 2024 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)
LLC International Centre Corporative Management (Vienna, Austria)

№46
NOVEMBER, 2024

ISSN 2710-3056

**GRAIL OF
SCIENCE**

PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

GRAIL OF SCIENCE

№ **46** (November, 2024)

with the proceedings of the:

VIII Correspondence International
Scientific and Practical Conference

**GLOBALIZATION OF SCIENTIFIC
KNOWLEDGE: INTERNATIONAL
COOPERATION AND INTEGRATION
OF SCIENCES**

held on November 29th, 2024 by

NGO European Scientific Platform
(Vinnytsia, Ukraine)
LLC International Centre Corporative
Management (Vienna, Austria)

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ГРААЛЬ НАУКИ

№ **46** (листопад, 2024)

за матеріалами:

VIII Міжнародної науково-
практичної конференції

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ НАУКОВОГО
ЗНАННЯ: МІЖНАРОДНЕ
СПІВРОБІТНИЦТВО ТА
ІНТЕГРАЦІЯ НАУК**

що проводилася 29.11.2024

ГО «Європейська наукова
платформа» (Вінниця, Україна)
ТОВ «International Centre Corporative
Management» (Відень, Австрія)

МОЖЛИВОСТІ РЕСУРСІВ ДІЯ.ОСВІТА ТА ДІЯ.БІЗНЕС ДЛЯ НЕФОРМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ Жалай Л.С.	830
НЕКЛАСИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФІЛОЛОГА Абабіна Н.В.	839
РОЗВИТОК СПРИЙНЯТТЯ ОБМЕЖЕНОГО МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ Лозовська І.В.	845
ТРУДНОЦІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВІДМІНКОВИХ ФОРМ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УГОРСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ Штефуца В.	851
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ Медведовська Т.П.	855
ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНСТРУЮВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ЗАЛИШКОВОГО МАТЕРІАЛУ НА ОСНОВІ КАРТ-СХЕМ Літіченко О.Д., Злиденна С.М.	861
ЯКІСНИЙ ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК В КОНТЕКСТІ ОСВІТНИХ ІННОВАЦІЙ Андріянова Г.І., Скора Н.А.	865
ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ	
ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОІГОР У ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ Шинкар Т.Ю., Наливайко М.В.	871
ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД У РОЗРОБЦІ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ Боровенська Т.О.	875
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Гапоненко Л.П., Веретнова К.О.	878
НАСТІЛЬНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВСТВА ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ КУРСІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ Хантя В.Я.	881
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ Серкін В.М.	883

DOI 10.36074/grail-of-science.29.11.2024.121

ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНСТРУЮВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ЗАЛИШКОВОГО МАТЕРІАЛУ НА ОСНОВІ КАРТ-СХЕМ

Літіченко Олена Дмитрівна

канд. пед. наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти
Факультету педагогічної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Злиденна Світлана Миколаївна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Факультету педагогічної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Анотація. У статті розглянуто значення формування самостійності у дітей дошкільного віку. З'ясовано, що самостійність формується у різних видах діяльності і є важливою умовою зростання особистості. У процесі конструювання із залишкового матеріалу діти отримують можливість вирішувати творчі завдання самостійно і використовувати наявні ресурси. Пропонуються різні способи використання карти-схеми для формування самостійності дітей старшого дошкільного віку у конструюванні.

Ключові слова: самостійність; діти дошкільного віку; художнє конструювання; природний матеріал; карта-схема; дидактичний матеріал.

Формування самостійності у дітей старшого дошкільного віку є важливою складовою соціалізації та підготовки до нового етапу життя. Загальновідомо, що у дошкільному дитинстві активно розвиваються пізнавальна активність, задатки і здібності, формуються соціальні моделі поведінки, накопичується досвід, різноманітні уміння і навички.

Вивчення психолого-педагогічної літератури дозволяє зазначити про різноманітність поглядів у трактуванні поняття «самостійність», проте усі вчені погоджуються з твердженням згідно якого самостійність є важливою психологічною умовою зростання кожної особистості. Ми поділяємо думку науковців, які розглядають самостійність як базову якість особистості, важливу умову розвитку відповідальності, ініціативності, цілеспрямованості, а

дошкільний вік як важливий сензитивний період у формуванні цієї якості (В. Агіляр Туклер, А. Аніщук, Г. Беленька, Н. Гавриш, Н. Григор'єва, М. Машовець, О. Москаленко, Л. Пісоцька, Т. Піроженко, Х. Шапаренко).

Загострюють увагу до означеного питання дослідження, що засвідчують зниження рівня самостійності дітей дошкільного віку. Зростання рівня безпомічності через надмірну опіку з боку дорослих, виявляється у обмеженні участі дітей у забезпеченні власних елементарних побутових потреб, намаганням вирішити і зробити усе за них, відсутності умов для здійснення діяльності без сторонньої допомоги (Н. Волошин, О. Коноко, Т. Танько, К. Михайлова).

Психологи зазначають, що у старшому дошкільному віці дитина здатна самостійно приймати рішення, домовлятися з іншими дітьми, планувати власну діяльність, за необхідності просити пораду або підказку, виконувати завдання без постійної допомоги дорослих, досягати результату і оцінювати його. Це важливі якості для формуванні особистості, оскільки у процесі такої самостійної діяльності у дітей з'являється почуття впевненості у собі, відповідальності, цілеспрямованості, розвивається кмітливість [2; 4].

Формування самостійності як базової якості особистості є важливим питанням для педагогів та батьків. Адже дорослий, який знаходиться поруч з дитиною, має допомогти набути їй необхідних знань, досвіду, умінь, навичок. Важливим для підтримки дитячої самостійності є сприятливе розвивальне середовище, раціонально підібрані педагогічні підходи, методи, прийоми, засоби, що сприятимуть вільній активності дитини, а також різноманітна діяльність [3].

У старшому дошкільному віці діти активно експериментують, спостерігають і намагаються активно взаємодіяти зі світом у побуті та улюблених дитячих видах діяльності. Серед таких діяльностей є художнє конструювання з різноманітних матеріалів.

Дослідження І. Білої, О. Коваленко, С. Галайди, С. Матвієнко, Н. Котяленець, В. Моляко, А. Федоренко свідчать, що конструювання являє собою не лише цікаву для дітей творчу діяльність, універсальну активність для розвитку розумових здатностей, а і основу для розвитку базових якостей особистості [1; 6].

Для художнього конструювання з дітьми дошкільного віку використовують різноманітні матеріали: папір, природні і залишкові матеріали. Цінним, на нашу думку, для дітей є конструювання зі залишкового матеріалу, оскільки його використання дозволяє дітям розвивати творчу ініціативу, вирішувати завдання самостійно і використовувати для цього наявні у побуті ресурси та матеріали. Важливим є і формування екологічного світогляду, як важливої складової мислення відповідальної людини майбутнього.

Цікавим засобом у формуванні самостійності дітей дошкільного віку є карти-схеми. Використання карт-схем сприяє формуванню у дітей вмінь самостійно конструювати виріб, користуватись схемою, обирати матеріали, виконувати дії відповідно інструкції (рис 1).

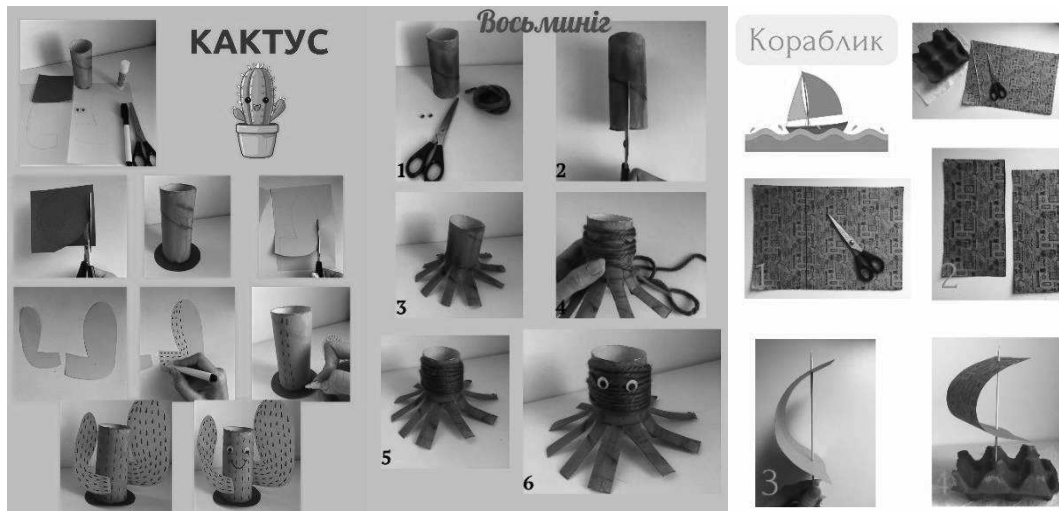

Рис.1 Карти-схеми конструювання виробів з залишкових матеріалів (старший дошкільний вік)

Конструювання із залишкового матеріалу за картами-схемами поєднує в собі творчу діяльність, експериментування, самостійний пошук рішень. Такі залишкові матеріали як картонні коробки, паперові стакани, пластикові пляшки, тканини, гудзики надають дітям широку свободу для творчої діяльності. Конструювання стає для них процесом, у якому вони самі приймають рішення, обирають варіанти виконання, матеріали.

Використання карт-схем у освітній взаємодії це позитивний досвід для дітей, оскільки вони мають самостійно зорієнтуватися у схемі, прослідкувати послідовність дій, продумати спосіб дії, у разі наявності незрозумілого, придумати вихід із ситуації. Розуміти інструкцію і виконувати її згідно поданого алгоритму так само важливо, як і створювати творчий продукт.

Пропонуємо різні варіанти використання карт-схем:

1. Виконання відповідно інструкції. Діти самостійно обирають виріб, збирають потрібний матеріал і виконують. Цей спосіб формує уміння аналізувати і планувати власну діяльність. Він розвиває образне і наочно-схематичне мислення.

2. Інтерпретативне використання алгоритму створення виробу із заміною матеріалів або елементів виробу, доопрацювання кінцевого результату власним рішенням.

3. Творче використання карт-схем. Комбінування різних елементів запропонованих на кількох картах-схемах.

4. Спільне виконання виробу. Діти створюють виріб попередньо розподіливши обов'язки, домовляються між собою та досягають спільного результату. Особливістю цього способу є включеність дітей у спільну діяльність, зацікавленість спільною справою.

Використання карт-схем, як і будь-якого нового матеріалу, потребує попереднього ознайомлення дітей та пояснення правил або умов їх використання. Важливо підкреслити, що роль педагога у цьому процесі полягає у створенні умов для самостійної діяльності та супроводі діяльність дітей.

Висновки. Формування самостійності дітей старшого дошкільного віку у конструюванні з використанням залишкового матеріалу є ефективним методом розвитку критичного мислення, креативності, відповідальності та впевненості

у власних силах. Рушієм для розвитку самостійності у художньому конструюванні є досвід використання різноманітних матеріалів, базові навички конструювання та можливість вільної діяльності. Карти-схеми — це ефективний дидактичний матеріал для самостійної творчої діяльності. Під час їх використання діти аналізують завдання, прогнозують варіанти вирішення, експериментують, накопичують досвід вирішувати творчі завдання і розвивають уміння робити власні висновки.

Список використаних джерел:

- [1] Біла І. М. Особливості творчого конструювання дошкільників. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2007. Т. 9, ч. 6. С. 51-58.
- [2] Григор'єва, Н. А. Теоретичні засади проблеми виховання самостійності у дітей дошкільного віку. *Наукові записки БДПУ*. 2021. С.109-119. URL: https://web.archive.org/web/20211026030811id_/https://pedagogy.bdpu.org/wp-content/uploads/2021/05/14.pdf
- [3] Коваленко О.В., Літченко О. Д. Сучасний погляд на розвивальне середовище для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. №34. С. 317-322. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/08.12.2023/22>
- [4] Лісовець О. В. Вплив сім'ї на виховання самостійності дітей дошкільного віку. 2022. URL: <http://lib.ndu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2590/1/5.pdf>.
- [5] Літченко О. Формування самостійності дітей дошкільного віку у художньо-продуктивній діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2024. Вип. 4. С. 394-405. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/10712/10770>
- [6] Федорович, А., Савченко, Л. Конструювання як засіб розвитку мислення дітей дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 3/182. 2020, С. 63-69.

FORMATION OF INDEPENDENCE IN OLDER PRESCHOOLERS IN CONSTRUCTIVE ACTIVITIES USING LEFTOVER MATERIALS WITH THE HELP OF SCHEME-CARDS

Litichenko Olena Dmutrivna

Ph.D. in Education, lecturer of the Department of Preschool Education,
Faculty of Pedagogical Education
Boris Grynchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine

Zlydenna Svitlana Mykolayivna

student of specialization 012 Preschool education
of the second (master's) level of higher education,
Faculty of Pedagogical Education
Boris Grynchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine

Summary. *The article examines the significance of the formation of independence in preschool children. It was found that independence is formed in various types of activities and is an important condition for personal growth. In the process of construction from leftover material, children get the opportunity to solve creative tasks independently and use available resources. Various ways of using the scheme-card to form the independence of older preschool children in constructing are proposed.*

Keywords: *independence; children of preschool age; artistic construction; natural material; scheme-card; didactic material.*

The scientific periodical

GRAIL OF SCIENCE

№ 46 (November, 2024)

with the proceedings of the VIII Correspondence International Scientific and Practical Conference «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences» held on November 29th, 2024 by NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine) and LLC International Centre Corporative Management (Vienna, Austria).

Journal's frequency: monthly

All materials are reviewed. The editorial office did not always agree with the position of authors. Authors are responsible for the accuracy of the material.

Contacts of the editorial offices:

- 21037, Ukraine, Vinnytsia, Zodchykh str. 18, office 81; NGO «European Scientific Platform» *[Owner of the journal]*
Tel.: +38 098 1948380; +38 098 1526044
E-mail: info@ukrlogos.in.ua
Certificate of the subject of the publishing business: ДК № 7172 of 21.10.2020.
- 24004, Ukraine, Mohyliv-Podilskyi, Nezalezhnosti avenue 301, office 117; SI «Institution of Scientific and Technical Integration and Cooperation» *[Owner of the journal]*
- 1110, Österreich, Wien, Simmeringer Hauptstraße 24; LLC «International Centre Corporative Management»
E-mail: rachael.a@iccm.org

Signed for publication 29.11.2024.

Format 70×100/16. Offset paper.

Arial & Open Sans typefaces.

Digital printing. Circulation of 100 copies.

Conventionally printed sheets 84,18.

Order № 24/011.

Printed from the finished original layout.

Publisher [printed copies]:

LLC «UKRLOGOS Group».

21037, Ukraine, Vinnytsia, Zodchykh str. 18, office 81.

Certificate of the subject of the

publishing business: ДК № 7860 of 22.06.2023.

Наукове періодичне видання

ГРААЛЬ НАУКИ

№ 46 (листопад, 2024)

за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences», що проводилася 29 листопада 2024 року ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна) та ТОВ «International Centre Corporative Management» (Відень, Австрія).

Щомісячне видання

Всі матеріали пройшли рецензування.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів. За точність викладеного матеріалу відповідальність несуть автори.

Контактна інформація редакції:

- 21037, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих, 18/81; ГО «Європейська наукова платформа» *[власник журналу]*
Тел.: +38 098 1948380; +38 098 1526044
E-mail: info@ukrlogos.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 7172 від 21.10.2020.
- 24004 Україна, м. Могилів-Подільський, пр-т. Незалежності, 301/117; НУ «Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці» *[власник журналу]*.
- 1110, Österreich, Wien, Simmeringer Hauptstraße 24; LLC «International Centre Corporative Management»
E-mail: rachael.a@iccm.org

Підписано до друку 29.11.2024.

Формат 70×100/16. Папір офсетний.

Гарнітура Arial & Open Sans.

Цифровий друк. Тираж: 100 примірників.

Умовно-друк. арк. 84,18.

Замовлення № 24/011.

Віддруковано з готового оригінал-макету.

Виготовлювач [друкованої продукції]:

ТОВ «УКРЛОГОС Груп»

21037, Україна, м. Вінниця, вул. Зодчих, 18, офіс 81.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 7860 від 22.06.2023.